

Zagovaranje za javne politike kulture

(U povodu knjige *Javne politike kulture: Kulturna baština i kulturni turizam* autora prof. dr. Esada Delibašića i prof. dr. Mirze Džananovića, Sarajevo: University Press, 2023)

Lejla Kodrić Zaimović

Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet, Odsjek za komparativnu književnost i informacijske nauke, Katedra za informacijske nauke, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Knjiga *Javne politike kulture: Kulturna baština i kulturni turizam*, u koautorstvu univerzitetskih profesora Esada Delibašića i Mirze Džananovića, svojim raznovrsnim, a opet precizno definiranim poljem interesovanja, pojavljuje se kao urgentno potrebno naučno, akademsko, ali i strukovno štivo – upravo u trenutku kulminiranja decenija neadekvatnih ili, pak, nepostojećih javnih politika kulture u složenom bosanskohercegovačkom društvu.

Kako je i najavljeno u “Uvodnim razmatranjima”, knjiga *Javne politike kulture*, u skladu s najboljim praksama naučnog i akademskog štiva, najprije precizno definira te uvodi u naučni diskurs pojmove koji čine okosnicu istraživanja, posebno se fokusirajući na pojmove oko kojih još uvijek, nažalost, u ovdašnjim uvjetima ne postoji jasan konsenzus niti adekvatna zastupljenost u profesionalnom te općedruštvenom diskursu, poput *javna politika*, *kulturna politika*, *praktična kulturna politika* i dr. Knjiga, dakle, već u svojem prvom dijelu donosi kod nas rijetko prisutno razumijevanje elementarnih pojmova vezanih uz kulturnu politiku, uvodi ih u naučni i akademski diskurs, pri čemu istovremeno “senzibilizira” i ostale važne aktere provođenja kulturne politike te javnost uopće na ono što je zaokružena akademska disciplina, na jednoj, te praktično polje djelovanja, na drugoj strani.

Baveći se u nastavku podjelama javnih politika prema različitim kriterijima, u fokusu, ipak, ostaje pojam *javne politike kulture*, posebno pojašnjavajući i pojam *praktična javna politika*, zbog njegova pragmatizma i konkretnosti kojima se direktno utječe na život u lokalnim i širim zajednicama, na stvarne živote građana te na ono što je njihova veza iliti (ne)diskriminirano učešće u onome što su *javna kulturna dobra*. U složenim međudodnosima svih aktera uključenih u kulturnu politiku analizira se i ključni akter – država te njezini nivoi vlasti

i organi. Još i dalje od toga, svi spomenuti važni pojmovi smještaju se u širi društveni kontekst neoliberalizma i etnonacionalizma, upozoravajući na procese pretvorbe javnih kulturnih dobara u predmete tržišnog poslovanja i upravljanja, dakle u robu uopće, čime se građani isključuju iz korištenja javnih kulturnih dobara, te sadržaja i beneficija koje nude.

Knjiga je ovo koja vrlo svjesno upućuje i na činjenicu da je javna politika kulture uopće skrajnuta te zanemarena u odnosu na ostale tipove javnih politika, osobito u bosanskohercegovačkom kontekstu, što se direktno reflektira na nerazvijenost instrumenata kulturne politike društva, a posljedično i na dobrobit svih njezinih članova. Upravo na tragu ovog razumijevanja, knjiga apelira na snažniji angažman svih odgovornih aktera u pravcu razvoja javnih kulturnih politika, ukazujući na brojne potencijale te dobrobiti koje takvi procesi mogu donijeti društvu uopće, ne samo sektoru kulture. Ova veza *javna kulturna politika – opća dobrobit društva u cjelini* osobito zorno predstavlja se u ovoj knjizi na primjeru kulturnog turizma te ekonomskog napretka društva kroz ciljane akcije u ovom smjeru.

Stoga je knjiga *Javne politike kulture: Kulturna baština i kulturni turizam* najprije važna kao naučna monografija i kao akademsko štivo, s obzirom na to da predstavlja cijelu jednu zaokruženu akademsku disciplinu, rješava terminološke nedoumice, uvodi terminološki ustroj i jasnoću objašnjavajući ključne razlike između pojmova u disciplini, dok, s druge strane, ovo štivo jasno izlazi iz okvira isključivo naučno-akademskog diskursa i ne gubi iz vida utemeljenost praktičnih kulturnih politika u konkretnom društvu, među stvarnim ljudima i njihovom kulturom / kulturama. Knjiga nas podsjeća na to da je kultura sastavni, neodvojivi dio tkiva svakog društva, nedjeljiva od složenih identiteta lokalnih i širih zajednica te se veza sa

stvarnim potrebama javnosti u kulturi niti jednog trenutka ovdje ne gubi iz vida.

Knjiga *Javne politike kulture*, očito je, rezultat je korpusa znanja i iskustava postignutih radom u nauci i akademskom kontekstu, ali i iskustva autora knjige u ulozi sudionika u razvoju kulturne politike lokaliteta te vrsnih poznavatelja funkcioniranja postojećih (kulturnih) politika u Bosni i Hercegovini. Upravo u sinergiji naučno-akademskog i znanja “s terena” autori ove knjige interveniraju tamo gdje je, kada je kultura u Bosni i Hercegovini u pitanju, najpotrebnije, duboko promišljajući našu stvarnost te nas upućujući kuda i kako dalje, s kojim instrumentima te alatima kulturne politike. Knjiga je ovo jasnih naznaka mogućih puteva i koraka putem kojih treba krenuti pri reguliranju ove oblasti, ona je rezultat duboke svijesti o našem vlastitom stanju u kulturi te stvarnog, praktičnog iskustva u poboljšavanju tog stanja.

Uza sve to, knjiga *Javne politike kulture* svojim sadržajem i dosezima prevazilazi potrebe isključivo ovdašnje nauke i kulture, ona se oslanja na informiranost autora o stanju discipline u Evropi i u svijetu, čime postiže i međunarodnu naučno-akademsku te strukovnu relevantnost, pored dubokog razumijevanja bosanskohercegovačkih društvenih, političkih, ekonomskih i drugih usuda te svijesti o vrijednosti, jedinstvenosti i prepoznatljivosti vlastite kulture – kojoj treba “pomoć”, intervencija – koju upravo nudi ovakva knjiga. Iako je suštinski vezana za matični kontekst, knjiga bez poteškoća postiže i svoj međunarodni značaj s obzirom na to da tematizira pitanja od globalnog interesa, bavi se terminološkim i drugim nedoumicama u oblasti kojoj na međunarodnom nivou treba sistematizacija, pa se pojavljuje kao korisna i u regionalnoj akademskoj zajednici, s kojom dijelimo sličan jezički, povijesni, pa dijelom i kulturni kontekst te naslijeđe.

Na koncu, knjiga *Javne politike kulture* višestruko je korisna različitoj potencijalnoj publici: naučnicima, istraživačima, kulturolozima, heritolozima, baštinskim i informacijskim stručnjacima, ali i akterima politike te kulturne politike, donosiocima odluka te javnosti uopće, kao pomoć, kao orijentir te kao niz smjernica za dalje. Knjiga zagovara i snažniji odgovor države i drugih nivoa vlasti na javnu kulturnu politiku, posebno u dijelu politike kulturne baštine te kulturnog turizma – u kojima se prepoznaju brojni problemi, zapuštenosti, zanemarenosti, ali i brojni neiskorišteni potencijali. Ona je apel, ali i putokaz nadležnim tijelima na promjenu stanja putem osmišljenog strateškog djelovanja, a nudi

i naputak za taj put – putem nužnih instrumenata, rada na donošenju potrebnih propisa i sl.

Sva predložena rješenja pripadajuće znanstvene terminologije temelje se na relevantnoj međunarodnoj literaturi i autorima, potvrđujući kroz citatnost knjige da su i pitanja kulturnih politika nužni interesi svakog ozbiljnog i strateški vođenog društva. Zaključno, pojam kulturne politike kroz niz poglavlja ove knjige zahvata se u cijelosti, u odnosu prema srodnim pojmovima, prema pojmu kulturnog dobra, prema pojmovima ekonomske i drugih društvenih politika, donoseći jasnu sliku važnosti uključenosti svih relevantnih aktera u razvoju kulturnih politika primjerenih društvu, kontekstu i trenutku.

Uz skretanje pažnje na evropsku kulturnu politiku, kojoj također pripadamo i čiji smo sudionici, posebno je važno poglavlje “Bosanskohercegovačka kulturna politika”, jer analizira složenost bh. društva, uz njegovu podijeljenost kao “realitet”, ali i uz naziranje prijedloga novog modela kulturne politike. Na samom kraju, u duhu okrenutosti konkretnom i pojedinačnom, kako je i imanentno praktičnoj kulturnoj politici, knjiga taksativno kroz niz aktivnosti predlaže korake za kreiranje javnih politika kulture koje su, barem u bh. uvjetima, toliko zanemarene, a prijeko potrebne.

Zbog svih spomenutih slojeva prikazane knjige, ali i onih koji ovdje nisu navedeni, imajući u vidu pretpostavljene učinke knjige te njezin značaj za bh. naučni, akademski, kulturni te općedruštveni kontekst, knjiga *Javne politike kulture: Kulturna baština i kulturni turizam* autora prof. dr. Esada Delibašića i prof. dr. Mirze Džananovića zasigurno može nesumnjivo koristiti te pomoći akademskoj zajednici, ali i akterima sprovedbe kulturne politike/a na dobrobit bosanskohercegovačkog društva u cjelini.